

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Seks komedier

Citation: Holberg, Ludvig: "Seks komedier", i Holberg, Ludvig: *Seks komedier*, udg. af Jens Kr. Andersen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 525.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg14val-shoot-idm139796474942128/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Seks komedier

- n.t.s. 134) udfører sådan trolddom; dette scenetrick hidrører måske fra ty. opera, et muligt sekundært mål for travestiens spot ved siden af von Qvotens »Haupt- und Staatsactionen«, se n.t.s. 133), jvf. efterskriften, s. 466f. I Gherardis samling af fr.-ital. komedier, *Le Theatre Italien*, som Holberg kendte, findes et stykke *Ulisse et Ciccò* (bd. III i 1721-udg.), hvor Kirke forvandler Odysseus' mænd til forskellige slags dyr (II, 7, s. 538f). – *gallante*: flotte.
- 189 *til Hvile*: se n.t.s. 150. – *Æsculapius*: se n.t.s. 182. – *Apollo*: se n.t.s. 167. – *Admindelse*: erindring. – *mama mea propria*: lat. (anakronistisk): med min egen hånd (egenhændigt). – *kommer til at slaes*: kommer op at slås, se n.t.s. 148. – *det inderste af Theatro*: se n.t.s. 188.
- 190 *arnøsk*: nysgerrig. – *Hollandsk*: se n.t.s. 137. – *Maren Amme*: en a. var en kvinde, der mod betaling ammede (og passede) en andens barn; M.A. benyttes som typenavn på en tyk og uskøn kvinde. – *Fiskebens Skiart*: underskørt afstivet med fiskeben, moderne over det meste af Europa i begyndelsen af 18. årh. – *Soelskeiver*: solure. – *Flade-Brod*: en slags store og meget tynde kager, en no. specialitet. – *lærde Folck (...) Folck i Maanen*: spørgsmålet om planeternes beboelse blev ivrigt diskuteret i 17. og 18. årh.; den holl. astronom D. Fabricius (omkr. 1600) hævdede at have observeret mennesker på månen. – *fierding Vey*: 1 f.v. = ¼ mil = ca. 2 km. – *Glas-Himmelen*: se n.t.s. 168. – *Jubilæer*: juvelér.
- 191 *bleven til Vind*: mislykkedes. – *ikke leve en Time længer*: Dido i *Æneiden* (se n.t.s. 178) tager sit liv i sorg over Æneas' bortrejse (4. bog); blodsudgydelse på scenen stred ligesom kampe (se n.t.s. 148) mod den klassiske dramaturgis svelanstændighed.
- 192 *forbundne*: forpligtede. – *Rebellere*: oprørere. – *beforderlig*: behjælpelig. – *arige*: arge, slemme. – *Shalck*: skurk. – *men*: såmænd (mild ed, der sværges ved »hellige mænds«, helgener). – *betænker mig*: eftertænker, tænker mig om. – *lader*: tager sig ud. – *Romansk*: romanagtigt.
- 193 *Heroinde*: heltinder. – *kastet sit Vand*: ladet sit vand. – *forklæde os (...)* *overrumple Penelope*: i *Odysseen* vender Odysseus hjem til den trofaste Penelopeia forklædt som tigger (23.-24. sang). – *hvad Oymene ikke seer (...)* *Væ*: gl. da. ondsprog, Peder Syv nr. 7764, *DgO VII*, 1 (1983), s. 369. – *Væ*: ve, ondt.
- 194 *examinere*: udspørge. – *fra denne Bye (...) fra dig?*: der spilles på dobbeltbetydningen af »fra« som angivende 1) ophav, oprindelse, herkomst, 2) adskillelse, udelukkelse. – *Tale-maade*: udtryksmåde. – *Kløver-Knægt*: klør-knægt i kortspil anvendtes som typebetegnelse for person, der minder om denne ved aparte el. påfaldende udseende og påklædning. – *forslagen*: klogtig, udpekuleret.
- 195 *løb bort (...) blev hængt*: på komediens tid var der i den da. hær døds-

- straf for desertion. – *tilforn*: i forvejen. – *Monomotapabrusiliadelphía*: et af Holberg konstrueret vrøvle-(sted)navn; af bestanddelene genkendes Brasilien og Delphi (i Grækenland); den flg. beskrivelse af dette fantasilands herligheder genkaldes Slaraffenland.
- 196 *fra Jylland (...)* *Eventyr*: jyderne havde ry for at lyve og prale. – *Gjækkerie*: pjat. – *holdt dig lystig*: slå dig løs. – *Hanrej*: bedragen ægtemand.
- 197 *daarligt*: tåbeligt. – *Langulafed*: navnet på en konge i folkebogen *Holger Danske* *Krønike* (da. 1534).
- 198 *Adios*: farvel. – *løser (...)* *Hovedet*: den bedragne ægtemand sagdes at bære horn i panden, som han forsøgte at camouflere med en særlig bred »hanrej-hat».
- 199 *Handveedere*: hanrejer, se n.t.s. 196 og 198 ovenf. – *Juncker*: ung mand af adelig el. fyrstelig rang. – *Telenachius*: (gr.: Telemakos), Odysseus' og Penelopeias søn; også i *Odyseen* var T. endnu kun et barn, da Odysseus deltog i det trojanske tog. – *36 Aar (...)* *nisonnerne*: se n.t.s. 146.
- 200 *Hector*: Priamos' søn og i *Iliaden* den modigste af Trojas forsvarere. – *Plumager*: fjerprydelser, fjerbuske. – *Mars*: (gr.: Ares), rom. krigsgud. – *Vulcanus*: (gr.: Hefajstos), rom. gud for ild, metal og smedearbejde; også V. måtte bære »horn» pga. sin hustru Venus' / Afrodites utroskab, se n.t.s. 138. – *Litzeme*: lidsorme, de bånd, hvormed en hatteskygge sættes op i en trekant. – *bred (...)* *nedfalden*: se n.t.s. 198. – *Tølpet*: tølper, uforskammet person. – *i Henseende til*: for (...) skyld. – *Ulyssis*: lat.: Ulysses'.
- 201 *overvinder*: får til at bryde. – *ligger (...)* *til Bestillingen*: hører til stillingen (spøgende, nemlig som hanrej). – *Politiske Aarsager*: beregning. – *Materie*: emne. – *Acteon*: (gr.: Aktaion), jæger i gr. myt., der belurede Artemis (lat.: Diana) i badet og til straf omskabtes til en hjort (med gevir, jvf. »hornene!») og endelig blev sønderrevet af sine jagthunde.
- 202 *Gemahl*: ægtefælle (uanset køn). – *i øgt taget Kydskheds Lov*: dette ganske modsat Odysseus i *Odyseen*, der på hjemrejsen fra Troja avlede børn med både nymfen Kalypso (5. sang) og troidkvinden Kirke (se n.t.s. 180). – *stoppet mine Øren mod*: med denne formulering sammenblandes beretningen om Odysseus hos Kirke (se n.t.s. 180) med beretningen om, hvordan Odysseus og hans mænd undgik at blive fortryllet af sirenerens sang (12. sang). – *Didonis*: lat.: Didos, se n.t.s. 178. – *ihr Götter*: ty.: I guder. – *forstyrrede*: ødelagde. – *Kiemper(s) (...)* *Biegtvold* og *Nisser*: anakronistisk indslag af nord. folketro. – *rensede Augiæ Stold*: det var helten Hercules (gr.: Herakles) i gr. myt., der som den 6. af sine 12 bedrifter rensede Augias' stalde (*Augiæ Stold*), der husede over 3000 dyr og ikke havde været ud-